

**MATRIMONIS AMB ROLS COMPLEMENTARIS
A CATALUNYA, 1985-1999**

Pau Miret Gamundi

225

**MATRIMONIS AMB ROLS COMPLEMENTARIS
A CATALUNYA, 1985-1999**

Pau Miret Gamundi

225

Comunicació presentada al *IV Congrés Català de Sociologia*,
grup de treball *Sociologia de la família*,
sessió *Constitució de parelles i famílies*.
Reus, 5 i 6 d'abril de 2003.

Centre d'Estudis Demogràfics

2003

Resum.- Aquest article és una anàlisi dels matrimonis en què mentre l'espòs era laboralment actiu, l'esposa era inactiva. S'anomena aquest tipus de matrimoni com de rols complementaris. La font de dades utilitzada és el registre de matrimonis del Moviment Natural de la Població, en forma de dades primàries en suport magnètic. S'usa com a tècnica estadística la regressió logística, buscant quines variables independents tenen efecte sobre la probabilitat de formar un matrimoni amb rols complementaris. La hipòtesi de partida afirma que el matrimoni complementari tendeix a Catalunya vers la seva desaparició formal, quedant reduït a unes esferes molt determinades, que es pretén descobrir. Pas a pas, a través de vuit etapes, es va introduint cada cop una nova variable independent estadísticament significativa.

Paraules clau.- Matrimoni, activitat, rols complementaris, Catalunya.

Resumen.- Este artículo es un análisis de los matrimonios en los que mientras que el marido estaba laboralmente activo, la mujer era inactiva. A este tipo de matrimonio se le denomina de roles complementarios. La fuente de datos utilizada es el registro de matrimonios del Movimiento Natural de la Población, en forma de datos primarios. Se usa como técnica estadística la regresión logística, buscando qué variables independientes tienen efecto sobre la probabilidad de formar un matrimonio con roles complementarios. La hipótesis de partida afirma que el matrimonio complementario tiende en Cataluña hacia su desaparición formal, quedando reducido a unas esferas muy específicas, que se pretende poner de manifiesto. Paso a paso, a través de ocho etapas en las que se va introduciendo cada vez una nueva variable independiente significativa, el artículo busca comprobar la veracidad de la hipótesis de partida.

Palabras clave.- Matrimonio, actividad, roles complementarios, Cataluña.

Abstract.- This paper is a research on marriages between a man who within the labour market and a woman outside the labour market, that is, between an active husband and a non-active wife. This type of marriage is named as complementary roles marriage. The source of data is the registers of marriages micro-data. Logistic regression is used as a statistical technique, modelling which independent variables have an statistically significant effect on the odds of forming a complementary-roles marriage. The starting hypothesis states that marriage tends in Catalonia lead to a formal extinction of complementary roles, a marriage type that is remaining just in very concrete spheres. This paper seeks to test this hypothesis, step by step, through eight stages, in which a new independent variable statistically significant is introduced each time.

Key words.- Marriage, Labour market, complementary roles marriage, Catalonia.

Résumé.- Cet article présente une analyse des mariages dans lesquels seul le mari travaille, et la femme est inactive. On dénomme ce type de mariage de "rôles complémentaires". La source utilisée est les registres civils, à partir des données individuelles anonymes. Nous utilisons une régression logistique avec comme variables explicatives celles qui ont un effet sur la probabilité de former un mariage de ce type. Notre hypothèse de départ est que le mariage de rôle complémentaire tend à disparaître en Catalogne, et se limite à des secteurs très spécifiques que nous prétendons mettre en lumière. Nous utilisons une analyse par étapes, et introduisons une par une 8 variables significatives, et cherchons ainsi à vérifier l'hypothèse de départ.

Mots clés.- Mariage, Activité, Rôles complémentaires, Catalogne.

ÍNDIX

1.- Objecte d'estudi, factors explicatius, tècnica analítica i hipòtesi de partença	1
2.- Elaboració progressiva del model explicatiu de matrimoni amb pauta complementària amb l'objecte de predir la seva evolució futura	4
3.- Conclusions	21
Referències bibliogràfiques	25

ÍNDIX DE GRÀFICS

1.- Relacions de complementarietat segons any d'observació (eix esquerre) i proporció de matrimonis respecte al període 1985-99 per a cada any (eix dret), Catalunya ...	7
2.- Proporció de matrimonis segons professió del marit, Catalunya, 1985-1999	9
3.- Relació de complementarietat segons edat del conjugues	13
4.- Proporció de matrimonis segons edat de l'esposa	14
5.- Relació de complementarietat segons diferència d'edat entre els conjugues	20
6.- Model explicatiu del matrimoni amb rols complementaris	22
7.- Pauta per edat en la relació de complementarietat al 2010 segons certes característiques del conjugues	24

ÍNDIX DE TAULES

1.- Model de complementarietat en el matrimoni segons professió del marit	3
2.- Model de complementarietat en el matrimoni en tres passos segons (1) professió del marit, (2) any d'observació i (3) estat civil anterior dels esposos	10
3.- Model de complementarietat en el matrimoni en tres passos controlant per professió del marit, any d'observació i estat civil anterior dels esposos: efecte de 3 covariants: edat matrimoni de l'esposa, lloc de residència del matrimoni i forma de celebració del matrimoni	12
4.- Ratio de les relacions de complementarietat segons província i grandària del municipi de residència (amb referència als municipis menors de 100.000 habitants de la província de Barcelona) i percentatge dels matrimonis segons lloc de residència (100% total de matrimonis)	15
5.- Model de complementarietat en el matrimoni en dos passos controlant per professió del marit, any d'observació, estat civil anterior dels esposos, edat matrimoni de l'esposa, lloc de residència del matrimoni i forma de celebració del matrimoni; efecte de 3 covariants: diferència d'edat entre els cònjuges, nacionalitat de l'esposa i nacionalitat de l'espòs	18

MATRIMONIS AMB ROLS COMPLEMENTARIS A CATALUNYA, 1985-1999

1.- Objecte d'estudi, factors explicatius, tècnica analítica i hipòtesi de partença

S'entén aquí per matrimoni de rols complementaris al format per un home actiu laboralment i per una dona inactiva. Mentre que es pot suposar que ell –utilitzant la terminologia popular- és qui *guanya el pa*, ella és la proveïdora de cura i serveis domèstics. En definitiva, mentre que l'home es concentra en l'àmbit productiu, la dona es dedica en exclusiva a l'àmbit reproductiu, com a mestressa de casa. **La variable depenent**, doncs, serà **binària**, classificant els matrimonis segons si l'esposa era activa o inactiva, anomenant respectivament a aquest darrer cas els matrimonis com a complementaris.

Mentre que aquest és l'objecte d'estudi, els possibles factors explicatius vindran determinats per la font de dades primàries utilitzada, que és el registre de matrimonis del Moviment Natural de la Població (MNP), el qual recull o permet construir les següents **variables independents**:

- Any del matrimoni: s'analitzaran els registres de matrimonis des de l'any 1985 fins a l'any 1999
- Tipus de celebració (religió catòlica, altres religions o exclusivament civil)
- Província de residència del matrimoni (les quatre divisions administratives provincials catalanes)
- L'edat de l'espòs, la de l'esposa i la diferència d'edat entre els cònjuges
- Estat civil previ de cadascun dels cònjuges
- Professió del marit (la dona serà sempre inactiva, per definició de la variable depenent)
- Grandària del municipi de residència on s'estableix el matrimoni (amb una categoria especial per a la capital provincial i unes divisions segons número d'habitants que en breu es presentaran)
- Relació del municipi de residència del matrimoni amb el lloc de residència dels cònjuges (tots dos residien a l'ens local on s'han casat, només l'home hi residia, només la dona o cap dels dos residien com a nuvis on aniran a viure un cop casats)

- Nacionalitat de l'espòs i de l'esposa
- Ordre del matrimoni per a l'espòs i ordre del matrimoni per a l'esposa

En tenir una variable dependent binària (formar o no un matrimoni complementari) s'utilitzarà com a tècnica estadística la regressió logística (Jovell, 1995), en què el fet de constituir un matrimoni complementari (variable dependent) està en funció d'una selecció de les variables independents tot just presentades (les quals s'anomenen covariables, ja que totes les variables independents presentades exposen el seu efecte, controlant l'efecte de les altres variables incloses). En el model s'anirà introduint de forma successiva les variables independents, les quals o bé seran rebutjades per innecessàries o bé seran acceptades per imprescindibles (no hi ha punt mig), en aquest darrer cas caldrà mostrar clarament i simple el sentit en el qual les covariables escollides actuen sobre l'objecte d'estudi.

En anglès, s'anomena *odds* a la relació entre el número de vegades que ha tingut lloc un succés i el número de vegades en que no s'ha donat. Així, l'*odds* de contraure un matrimoni complementari es definiria com la relació entre matrimonis complementaris (l'esposa en inactivitat laboral, de manera complementària al seu marit) i matrimonis no complementaris (l'esposa activa laboralment, al igual que el seu marit). A partir d'ara, s'anomenarà aquest indicador com a **relació de complementarietat, RC**. La tècnica emprada ofereix les RC segons l'efecte net o combinat de les covariables presents en el model empíric.

L'estimació dels paràmetres β (vegeu, com a exemple, la primera taula presentada) constitueixen el logaritme de la RC^1 en relació a una categoria de referència (que en el model mostra el valor 0,00), i en calcular el seu antilogaritme (e^β) s'aconsegueix arribar directament a la RC en relació a la categoria de referència utilitzada, la qual apareix reflectida en el model amb una *odds* estàndard d'1,00. A partir d'ara, a e^β se l'anomenarà com a **ratio de la relació de complementarietat (RRC)**, que cal entendre com la relació entre la RC de la categoria analitzada i la RC de la de categoria de referència.

No totes les β estimades tenen el mateix nivell de significació (vegeu taula 1, sota la rúbrica *sig.*). Una significació menor del 0,01 indica que la β és diferent a la de la

categoria de referència amb un nivell de confiança estadística del 99%, si la significació és menor a 0,05 el nivell de confiança per a la diferència és del 95% i si és menor a 0,10 aquest nivell és del 90%; si aquest valor és superior a 0,10 podem considerar que la diferència trobada no és estadísticament significativa, i o bé la β analitzada no és diferent a la de referència: o bé no hi ha prou casos o homogeneïtat per afirmar amb suficient força que la personalitat de la categoria observada la distingeix de la referència.

Taula 1.- Model de complementarietat en el matrimoni segons professió del marit

	Estructura	RC (observada)	β	RC	Sig.	RRC	
Professionals i tècnics	17,65	0,10	0,00	0,10	ref.	1,00	Professionals i tècnics
Directius	1,95	0,20	0,66	0,20	0,000	1,93	Directius
Administratius	11,70	0,16	0,45	0,16	0,000	1,57	Administratius
Comerciants i venedors	9,23	0,18	0,55	0,18	0,000	1,74	Comerciants i venedors
Serveis	7,17	0,33	1,14	0,33	0,000	3,13	Serveis
Sector primari	2,56	0,51	1,59	0,51	0,000	4,91	Sector primari
Treballadors producció	40,92	0,31	1,07	0,31	0,000	2,92	Treballadors producció
Militars	0,68	0,63	1,80	0,63	0,000	6,07	Militars
Estudiants	0,98	0,73	1,94	0,73	0,000	6,94	Estudiants
Feines de la llar	0,01	0,23	0,78	0,23	0,027	2,17	Feines de la llar
Pensionistes i rendistes	0,92	0,89	2,14	0,89	0,000	8,54	Pensionistes i rendistes
No classificats	6,23	0,08	-0,24	0,08	0,000	0,79	No classificats
			-2,26		0,000		Constant
TOTAL	100,00	0,23		451.762			-2 log de la versemblança

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del MNP

Finalment, el valor donat per *menys dues vegades el logaritme de la versemblança* (en les taules *-2 log de la versemblança*) indica fins a quin punt el model elaborat s'ajusta a les dades observades. La missió és anar construint un model per al qual, en introduir-se noves variables independents, vagi reduint-se aquest valor: el model perfecte seria aquell en què el valor de menys dues vegades el logaritme de la versemblança fos zero; tanmateix, en estadística aplicada a les ciències socials, és impossible arribar a la perfecció (l'atzar sempre juga un paper, tot i que es pretén que aquest sigui com més migrat millor). Per altra part, també s'exigeix que s'acompleixi el principi de parsimònia (o màxima parquedat), pel qual es busca explicar el màxim possible de l'objecte d'estudi amb el mínim imprescindible de paràmetres i amb una complexitat interna del model com més reduïda millor.

¹ La regressió utilitzada és *logarítmica*, motiu pel qual ofereix l'estimació del logaritme dels paràmetres

La **hipòtesi de partença** és que el matrimoni de tipus complementari ha sofert en els darrers anys a Catalunya una tendència vers a la seva pràctica desaparició, si més no a escala formal, externa; altra cosa seria l'anàlisi dels papers a l'interior de la parella conjugal respecte al treball domèstic, un tema, en el què no es pot entrar en aquest article. D'aquesta forma, la constitució d'un matrimoni en què el marit està dins del mercat de treball i la muller fora queda delimitat a l'actualitat a Catalunya a certs àmbits molt específics i extremadament minoritaris que es desitja descobrir. L'objectiu general d'aquest article cerca predir quan la pauta de matrimoni formalment complementari desapareixerà o a quins espais quedarà circumscrit.

2.- Elaboració progressiva del model explicatiu de matrimoni amb pauta complementària amb l'objecte de predir la seva evolució futura

La variable explicativa més important per explicar el matrimoni amb rols complementaris és la **professió del marit**. La primera columna de la taula 1 presenta l'estructura dels matrimonis produïts a Catalunya entre 1985 i 1999 segons aquesta variable: òbviament, com més habitual fos entre la població masculina una categoria professional determinada, major serà la proporció de matrimonis on la professió de l'espòs és d'aquest tipus. S'està constret a utilitzar les categories professionals ofertes per la base de dades del MNP, que poden agrupar-se a discreció, però no desagrupar-se, tot i que el butlletí de matrimonis aquesta variable és pregunta de forma oberta (escrivint la professió de l'individu) i és l'Institut Nacional d'Estadística qui la codifica posteriorment.

Així, el més comú era casar-se amb un treballador de la producció (41%), seguit de fer-ho amb un professional o tècnic (18%), administratiu (12%), comerciant o venedor (9%), o que l'espòs fos personal dels serveis (7%); un 6% dels esposos van escapar-se de ser classificats (bé perquè no entraven en cap d'aquestes categories o perquè no van consignar la seva professió a la butlleta de matrimonis); les altres categories professionals no gaudien de massa popularitat entre els esposos barons catalans, i així només un 3% es dedicaven al sector primari, un 2% eren directius i cap entre la resta no arribava a suposar un 1% del total.

Però no s'està buscant estudiar l'estructura dels matrimonis sinó que es pretén desvelar la propensió diferencial de certes característiques personals (variables independents) a casar-

---

que es busca.

se de manera complementària, és a dir, com certs factors influeixen en la relació de complementarietat (RC). En aquest sentit, la segona columna de la taula 1 exposa les RC segons la professió de l'espòs calculada directament sobre el registre de matrimonis, és a dir, dividint, per a cada categoria professional, els matrimonis complementaris registrats durant el període 1985-1999 pels que no ho foren. Es constata que en formar-se un matrimoni, la probabilitat que l'esposa fos inactiva (mestressa de casa o estudiant) era mínima si l'espòs era un professional o tècnic (amb una RC de 0,10, és a dir, si el marit era professional o tècnic, per cada matrimoni que era complementari, es van formar 10 que no ho eren), i màxima si l'espòs era pensionista o rendista (0,9, és a dir, si el marit era pensionista o rendista, per cada 9 matrimonis complementaris, es van formar 9 que no ho eren); entremig sorgien els estudiants (0,7), militars (0,6), sector primari (0,5), sector serveis i el sector industrial (ambdós amb una RC de 0,3) i, justament abans dels professionals o tècnics, apareixen com a menys complementaris els matrimonis on els esposos eren directius, comerciants o venedors i administratius (tots ells amb una relació de complementarietat de 0,2 o, en altres paraules, per cada 1 matrimonis complementaris, 5 no ho eren).

El model de regressió logística estima uns paràmetres β per a cada factor explicatiu en el model. De manera que allò que cerquen amb les β (tercera columna, taula 1), com ja s'ha presentat, és estimar el logaritme de les RC, mitjançant una equació que suma el valor de la constant obtinguda (-2,26 en aquest cas, com es veu a la taula 1) amb la β corresponents a cadascuna de les categories en la professió del marit. Finalment, mitjançant l'antilogaritme del valor sortint d'aquesta equació, es calculen les relacions de complementarietat, les quals, per aquest primer pas en el model, són idèntiques a les observades directament; i només en el cas dels homes que es dediquen a les feines de la llar el nivell de significació no arriba al 99%².

$$RC = e^{\text{constant} + \beta_{\text{professió}}}$$

Finalment, es vol cridar l'atenció sobre la columna de la taula 1 rubricada com la *ratio* de la relació de complementarietat (RRC), què és la divisió de la RC de cada categoria respecte a la RC de la categoria de referència. En aquest primer model, en què s'explica la RC en funció només de la professió del marit, la referència la componen els professionals o

tècnics, i només en el cas dels no classificats, la RRC és menor a la d'aquesta categoria (amb una RRC de 0,8, és a dir, un 80% la de referència) sent totes les altres RRC superiors a la referència, destacant-se els pensionistes o rendistes (amb una RRC 8,5 vegades superior a la de referència). En definitiva, la menor probabilitat que una esposa fos inactiva laboralment es va donar entre els marits que eren professionals o tècnics (amb una RRC estàndard d'1) i la major entre aquells marits que eren inactius com la seva esposa (estudiants, pensionistes i rendistes), tot i que també entre els militars (amb una RC 6 vegades superior als primers) i treballadors del sector primari (amb una RRC de 5). A més, hom es pot reafirmar en que si el marit era del sector industrial o dels serveis, la probabilitat que la dona fos inactiva era tres vegades superior a la referència, i dues vegades més alta si el marit era directiu, o del sector administratiu o comercial.

Pot semblar que s'ha recorregut un llarg camí per arribar a aquest migrat objectiu, però en afegir noves variables independents s'apreciarà la senzillesa i el poder descriptiu i explicatiu del procediment utilitzat. Finalment, el valor que indica l'ajustament del model amb les dades ($-2 \log de la versemblança$) és de 451.762, que, com ja s'ha comentat, caldrà anar reduint fins a on sigui possible, tal i com es farà en els següents passos d'aquesta investigació.

La segona variable explicativa de la constitució d'un matrimoni complementari és l'**any d'observació**, és a dir, cal tenir en compte el canvi en el temps d'aquest fenomen, una variable a la que es prestarà especial atenció, ja que es pretén predir què passarà en un futur proper a Catalunya respecte a la formació de matrimonis amb rols complementaris.

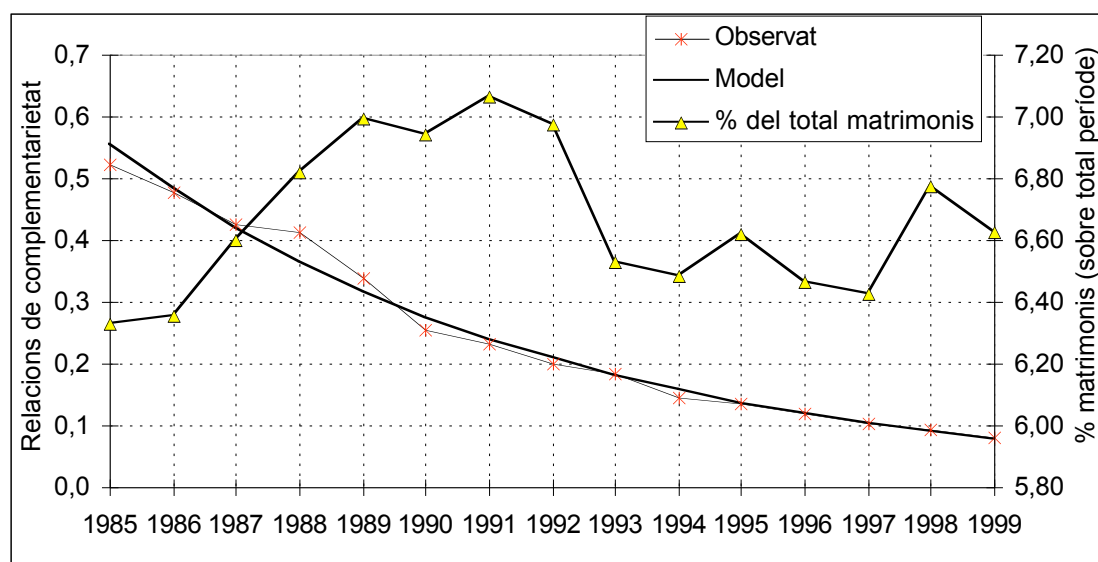
Si es reparteix el nombre total de matrimonis contrets a Catalunya de 1985 a 1999 per l'any d'observació (gràfic 1), es comprova que mentre que el 1985 es van produir un 6,3% dels matrimonis del període, aquest percentatge fou cada cop major, fins a arribar a un 7% el 1989, produint-se anualment entre aquest any i 1992 un 7% dels matrimonis del total del període 1985-99, proporció que es va reduir de manera sobtada l'any 1993, fins a un 6,5%, nivell en què es mantingué fins a 1997; els darrers anys analitzats semblen indicar que s'ha donat un lleuger increment en la intensitat de matrimonis, tal i com es confirma amb el càlcul dels indicadors sintètics de nupcialitat per a Catalunya (Miret, 2002). No obstant, tampoc és objectiu d'aquest escrit analitzar la intensitat nupcial del moment, per al qual hi

---

² Aquests matrimonis no són complementaris, ja que tots dos membres de la parella afirmen dedicar-se a les feines de la llar. A partir d'aquí, a causa del seu reduït nombre, s'agruparan tots els marits laboralment inactius en la mateixa categoria.

ha altres indicadors molt més adients, sinó esbrinar si una major o menor força en el fenomen podia ser deguda a canvis en la importància del matrimoni de rols complementaris.

Gràfic 1.- Relacions de complementarietat segons any d'observació (eix esquerre) i proporció de matrimonis respecte al període 1985-99 per a cada any (eix dret), Catalunya

Font: Elaboració a partir del MNP i de la taula 2

En aquest sentit, una teoria clàssica en sociologia afirmava que la pèrdua del model complementari suposaria la immediata pèrdua de la raó de ser del matrimoni en la societat (Durkheim, 1893; Parsons, 1949). I així, la teoria econòmica del capital humà assenyalava aquest factor com el responsable directe de la crisi nupcial soferta en els països desenvolupats (Becker, 1981): al incrementar-se el nivell d'instrucció entre les dones, necessàriament –segons aquesta teoria- s'elevava el cost d'oportunitat de no inserir-se amb plenitud en el mercat de treball (ja que a major educació, major salari), és a dir, la dona com major nivell d'instrucció té, més es veu abocada a realitzar una carrera professional i fugir de la formació familiar.

En contrast, altres teories assenyalen que cal tenir en compte que mentre que els rols han canviat per a certes institucions socials com l'educativa, no ho ha fet en altres com la família, fet que provoca que una contradicció entre institucions socials (McDonald, 1997). En el mateix sentit, un altra hipòtesi apunta a que la crisi de la nupcialitat a Catalunya es deu a que el matrimoni està en l'actualitat immers en un procés de canvi per adaptar-se als

nous temps i que quant aquest procés es conclogui, passant-se de la família complementària a la igualitària, tornaran a augmentar els índexs conjunturals de nupcialitat (Cabré, 1995).

El cert és que el model complementari a Catalunya durant el període 1985-99 ha anat perdent posicions, des d'una relació de complementarietat de 0,5 al 1985 fins a una de 0,08 al 1999 (gràfic 1): és a dir, mentre que al 1985 per cada matrimoni complementari, dos no ho eren; al 1999 es van donar 8 matrimonis complementaris per cada 100 que no ho eren. Això suposa que, sense tenir en compte altres variables independents, el temps erosionava la RC en un 14% anual; i fins i tot tenint en compte la professió del marit (taula 2), l'efecte del pas del temps suposava una RC cada any un 13% menor (ja que la β era igual a $-0,13$)³. És important anotar que la interacció entre la professió del marit i l'any d'observació no és significativa, és a dir, les RC segons categoria professional de l'espòs van mantenir-se al llarg del temps sense canvis: en definitiva, coneixent la professió del futur marit es pot fer una previsió força acurada de la probabilitat de formar un matrimoni en què la dona es dediqui en exclusivitat a ser mestressa de casa.

En conclusió, no s'ha establert cap relació, dins el període i territori analitzats, entre intensitat de la nupcialitat i la presència del matrimoni complementari, ja que aquesta ha continuat descendant progressivament per a tot el període analitzat, fos quin fos l'indicador conjuntural d'intensitat matrimonial del moment. De totes formes, certament, el període analitzat és tan reduït que resulta arriscat treure'n conclusions definitives sobre la relació entre intensitat nupcial i matrimoni complementari.

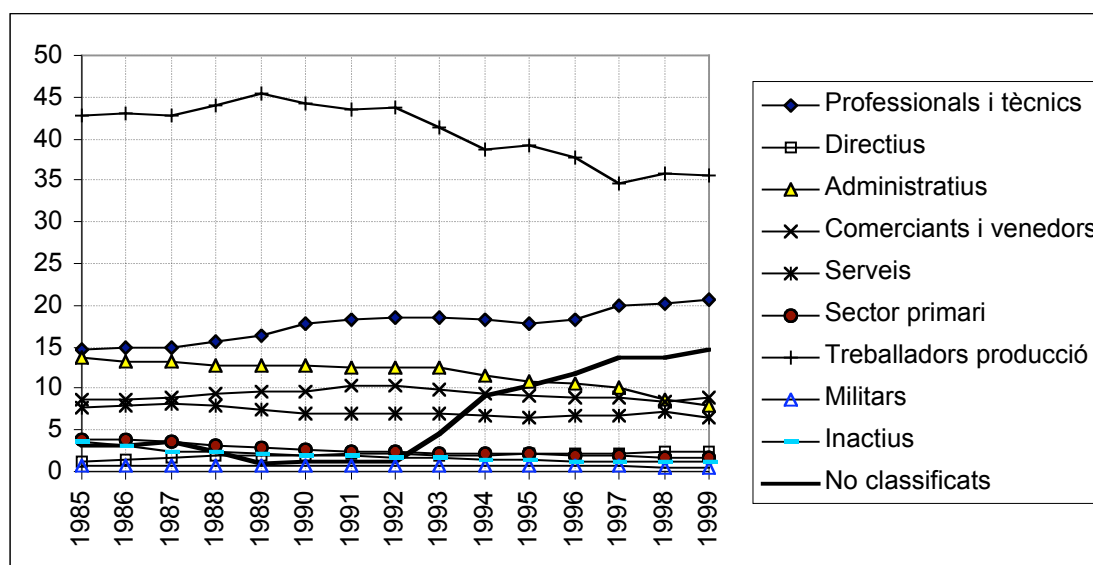
A més, cal destacar que l'estructura de les categories professionals no han sofert un canvi substancial al llarg del temps (gràfic 2), exceptuant els *no classificats*, que van incrementar-se fortament a partir de l'any 1993, passant d'una proporció pràcticament nul·la a un 15% l'any 1999; augment que, de fet, explicava la caiguda en altres grups professionals. Així, per exemple, la caiguda en 10 punts percentuals dels matrimonis on l'espòs era treballador de la producció fou paral·lela a l'augment dels no classificats. Realment, aquesta categoria ha augmentat perillosament la seva importància, ja sia per la quantitat d'individus que no queden classificats amb la tipologia tradicional de les

---

³ O, utilitzant la RRC segons any d'observació (que fou de 0,88), es conclou que la RC d'un any fou un 88% la de l'any anterior. Cal destacar, a més, que amb aquesta variable el model ha millorat la seva adequació en un 4,6%, avançament que en comparació amb els que es registraran en els següents passos del model (taula 2) pot ser qualificat com molt important.

professions o per la d'aquells que no volen facilitar les dades en aquest sentit; independentment de la causa, si la categoria continua engrossint-se, la variable de la professió del marit deixarà de ser útil per a l'anàlisi (per sort, sembla que a partir de 1977, la proporció de marits no classificats en la seva professió s'ha estabilitzat).

Gràfic 2.- Proporció de matrimonis segons professió del marit, Catalunya, 1985-1999

Font: Elaboració a partir del MNP (registre de matrimonis)

Amb tot, es pot assumir que aquest reduït canvi en l'estructura professional dels esposos no va tenir força per empènyer vers una mutació en les relacions de complementarietat al matrimoni durant el període 1985-99, sinó que la raó fonamental de la caiguda en els mateixes ha estat la desaparició progressiva del model de matrimoni amb rols complementaris experimentada en els darrers vint-i-cinc anys.

La següent variable que cal considerar en el model explicatiu de la complementarietat del matrimoni és **l'estat civil anterior dels cònjuges** (3r pas en el model, taula 2). En general, la menor probabilitat de conformar un matrimoni complementari fou si els dos cònjuges es casaven per primera vegada, és a dir, ambdós es casaven com a solters en el seu estat civil previ al matrimoni (categoria de referència, amb una RRC estàndard d'1,00) i la probabilitat més alta aquella en què un dels cònjuges estava divorciat i l'altre vidu (amb una RRC de 4, és a dir, quatre vegades superior a la categoria de referència); entremig,

amb una RRC d'1,5 es trobaven els matrimonis entre un divorciat i una soltera, amb una RRC de 2 estaven aquells matrimonis en què ell era solter i ella divorciada o que la soltera era ella i ell era vidu, amb una RRC de 2,5 estaven els matrimonis en què tots dos eren divorciats, amb una RRC de 3 aquella en què tots dos eren vidus i amb una RRC de 3,5 estaven els matrimonis en què ell era solter i ella vídua (taula 2⁴).

Taula 2.- Model de complementarietat en el matrimoni en tres passos segons (1) professió del marit, (2) any d'observació i (3) estat civil anterior dels esposos

	1r pas			2n pas			3r pas		
	β	Sig.	RRC	β	Sig.	RRC	β	Sig.	RRC
PROFESSIÓ DEL MARIT									
Professionals i tècnics	0,00	ref.	1,00	0,00	ref.	1,00	0,00	ref.	1,00
Directius	0,66	0,000	1,93	0,71	0,000	2,03	0,62	0,000	1,86
Administratius	0,45	0,000	1,57	0,34	0,000	1,40	0,35	0,000	1,42
Comerciants i venedors	0,55	0,000	1,74	0,52	0,000	1,67	0,51	0,000	1,66
Serveis	1,14	0,000	3,13	1,10	0,000	3,00	1,13	0,000	3,09
Sector primari	1,59	0,000	4,91	1,46	0,000	4,31	1,51	0,000	4,51
Treballadors producció	1,07	0,000	2,92	1,02	0,000	2,77	1,06	0,000	2,90
Militars	1,80	0,000	6,07	1,80	0,000	6,06	1,88	0,000	6,53
Inactius	2,03	0,000	7,63	1,89	0,000	6,62	1,61	0,000	5,00
No classificats	-0,24	0,000	0,79	0,10	0,000	1,10	0,07	0,009	1,07
ANY D'OBSERVACIÓ				-0,13	0,000	0,88	-0,14	0,000	0,87
ESTAT CIVIL ANTERIOR DELS CÒNJUGES									
Solter & Soltera							0,00	ref.	1,00
Solter & Vídua							1,23	0,000	3,41
Solter & Divorciada							0,73	0,000	2,07
Vidu & Soltera							0,69	0,000	1,99
Vidu & Vídua							1,09	0,000	2,99
Vidu & Divorciada							1,35	0,000	3,87
Divorciat & Soltera							0,47	0,000	1,59
Divorciat & Vídua							1,30	0,000	3,67
Divorciat & Divorciada							0,94	0,000	2,55
Constant	-2,26	0,000		262,39	0,000		273,83	0,000	
-2 log de la versemblança		451.803			431.203			426.677	
Millora (absoluts)					20.600			4.526	
Millora (%)					4,56			1,05	

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del MNP

⁴ Cal anotar, però, que en considerar l'estat civil anterior de l'esposa només millora el nostre model en un 1%, tal i com es comprova amb la reducció del valor de -2 logaritme de la versemblança.

El matrimoni més comú sempre ha estat el menys complementari (els dos cònjuges solters), tot i que la seva presència ha disminuït del 91% el 1985 al 86% registrat entre 1997 i 1999, tendència causada per la cada cop major presència d'esposos divorciats, que va augmentar del 4 al 5% si ell era solter i ella divorciada, del 2 als 4% si la soltera era ella i ell el divorciat, i de l'1 al 3% si tots dos eren divorciats. Aquest canvi estructural empenyia tímidament cap a una major presència de les relacions de complementarietat a Catalunya, ja que els i les divorciades es casaven complementàriament molt més que els matrimonis de solters; tanmateix, aquesta empenta era fútil si la comparem amb la força reductiva del pas del temps en aquest fenomen, l'efecte net del qual, controlant ara per l'estat civil anterior dels esposos fou d'un 14% negatiu (taula 2). Cal destacar que aquesta reducció del 14% anual en la RC fou fos quin fos l'estat civil anterior dels cònjuges, és a dir, no es va donar cap interacció entre l'any d'observació i l'estat civil previ al matrimoni dels esposos.

L'**edat dels cònjuges** constitueix el següent factor que hem de tenir en compte (taula 3, 4rt pas): tant l'edat de l'espòs com la de l'esposa mantenen una pauta en la seva influència sobre les relacions de complementarietat molt similar (gràfic 3), observant-se amb claredat com la probabilitat de formar un matrimoni de relació complementària disminueix exponencialment fins als 30 anys, per augmentar a partir d'aquesta edat, assolint un màxim als 60 anys, edat a partir de la qual torna a disminuir.

L'edat de l'home i la de la dona al matrimoni estaven fortament relacionades, de forma que la r de Pearson entre ambdues variables és de 0,8. Això planteja un problema de colinealitat (és a dir, ambdues variables mesuren si fa no fa el mateix), i per aquest motiu no es poden introduir totes dues variables independents en el model, sinó que cal elegir-ne només una: s'ha escollit l'edat de l'esposa, ja que proporciona un millor ajust per a les edats més importants en el fenomen que s'està investigant.

Per aconseguir resumir la RC segons edat de l'esposa s'ha utilitzat un model amb tres factors d'edat, considerant l'edat simple, l'edat al quadrat i el logaritme de l'edat; de fet, aquesta pauta per edat es descomponia de la mateixa manera per als homes i per a les dones (gràfic 3). Doncs bé, des dels 15 fins als 25 anys s'observa que la relació de complementarietat és menor com més edat té l'esposa, passant d'una RC superior a 1 als 15 anys (més d'1 matrimoni complementari per cada un que no ho era) a una de 0,11 als 25 anys (11 matrimonis complementaris per cada 100 que no ho eren). Es comprova així que, quan l'esposa era menor de 25 anys, com més jove era ella, major la probabilitat que el

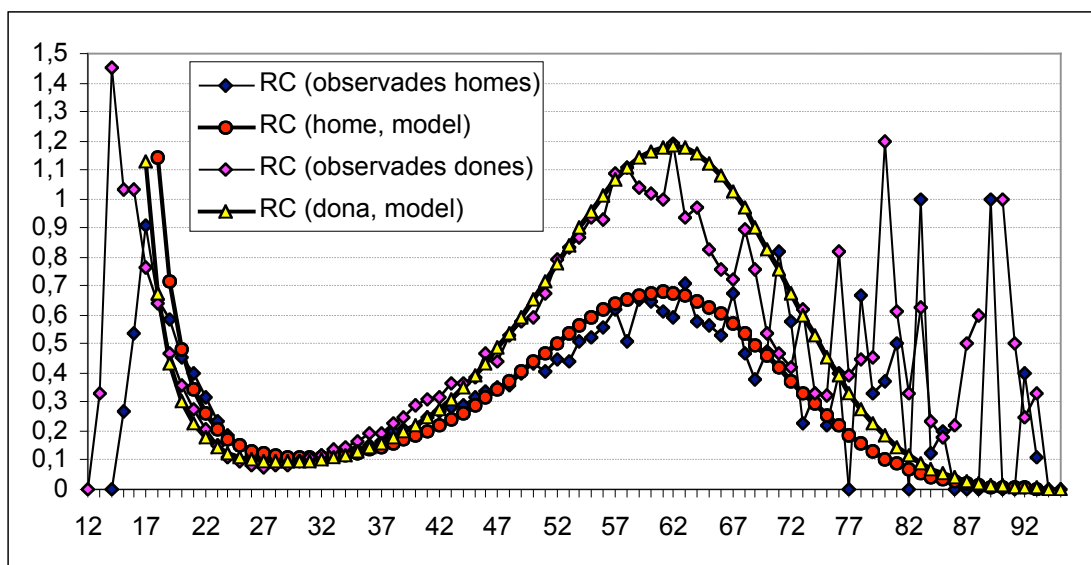
matrimoni fos complementari. En segon lloc, es veu que la RC fou similar des dels 25 fins als 32 anys; certament, casar-se amb una dona adulta jove, amb una edat al voltant de l'edat mitjana al matrimoni, implicava unes probabilitats de formar un matrimoni complementari mínimes. Més enllà d'aquesta edat, la complementarietat en el matrimoni començava a augmentar exponencialment fins assolir un 0,4 als 45 anys (40 complementaris per cada 100 que no ho eren). És a dir, una muller per sobre dels 35 anys va suposar a Catalunya major complementarietat com més gran era ella. Per a les majors de 45 anys, però, com més gran era la dona, menor la probabilitat que fos mestressa de casa: pot ser que, en aquestes edats, com la maternitat i la cura dels fills petits deixa de ser una ocupació clau per a les dones, es fugia en major mesura de la vida dins a la llar.

Taula 3.- Model de complementarietat en el matrimoni en tres passos controlant per professió del marit, any d'observació i estat civil anterior dels esposos: efecte de 3 covariants: edat matrimoni de l'esposa, lloc de residència del matrimoni i forma de celebració del matrimoni

	4rt pas			5è pas			6è pas		
	β	sig.	RRC	β	sig.	RRC	β	sig.	RRC
EDAT DE L'ESPOSA									
Edat simple	1,34	0,000	3,83	1,35	0,000	3,87	1,29	0,000	3,62
Edat al quadrat	-0,01	0,000	0,99	-0,01	0,000	0,99	-0,01	0,000	0,99
Logaritme de l'edat	-26,79	0,000	0,00	-26,92	0,000	0,00	-25,81	0,000	0,00
LLOC DE RESIDÈNCIA									
Barcelona, <10.000 hab.				0,00	ref.	1,00	0,00	ref.	1,00
Barcelona, >10.000 hab.				0,08	0,000	1,08	0,06	0,000	1,07
Barcelona, municipi				-0,05	0,003	0,95	-0,09	0,000	0,91
Girona, <10.000 hab.				0,16	0,000	1,17	0,16	0,000	1,18
Girona, >10.000 hab.				0,08	0,001	1,08	0,07	0,005	1,07
Girona, municipi				0,06	0,110	1,06	0,06	0,130	1,06
Lleida, <10.000 hab.				0,59	0,000	1,81	0,61	0,000	1,85
Lleida, >10.000 hab.				0,29	0,000	1,34	0,29	0,000	1,34
Lleida, municipi				0,29	0,000	1,33	0,29	0,000	1,33
Tarragona, <10.000 hab.				0,62	0,000	1,85	0,63	0,000	1,87
Tarragona, >10.000 hab.				0,31	0,000	1,37	0,31	0,000	1,37
Tarragona, municipi				0,36	0,000	1,43	0,35	0,000	1,42
TIPUS DE CELEBRACIÓ									
Ritus catòlic							0,00	ref.	1,00
Altres religions							0,07	0,182	1,07
Exclusivament civil							0,43	0,000	1,54
Constant	273,70	0,000		277,19	0,000		278,27	0,000	
-2 log de la versemblança		409.022			407.280			405.540	
Millora (absoluts)		17.655			1.743			1.739	
Millora (%)		4,1			0,4			0,4	

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del MNP

Gràfic 3.- Relació de complementarietat segons edat del conjugues

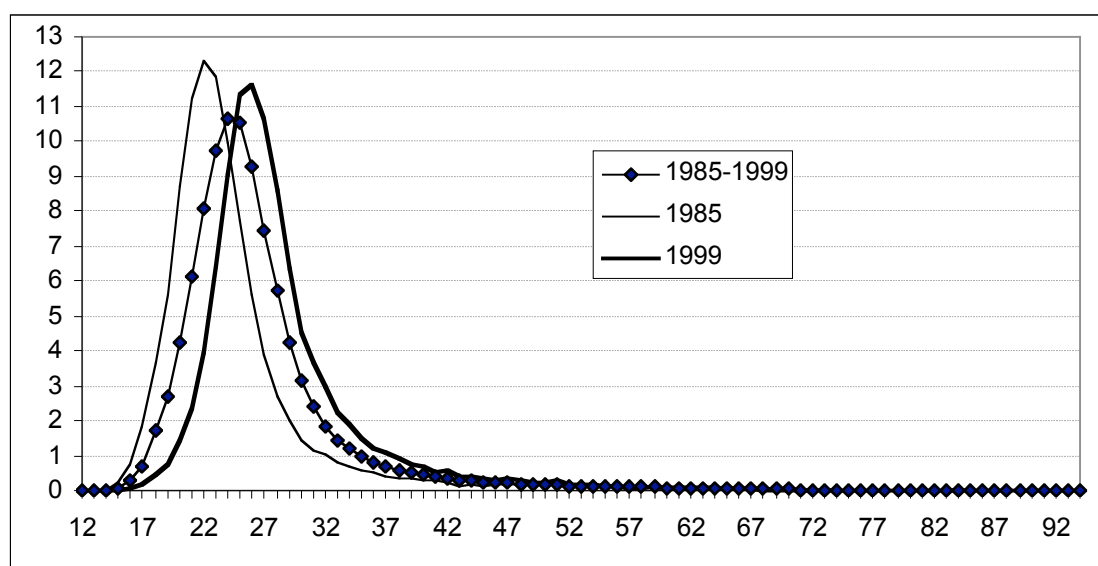

Font: elaboració a partir de les dades del Moviment Natural de la Població (registre de matrimonis)

Cal afegir que, un cop l'edat queda controlada amb aquesta pauta que acabem de presentar, les relacions de complementarietat segons estat civil anterior del cònjuge romanen immutables, és a dir, no era que els solters es casessin més o menys joves, sinó que l'estat de solter en si era un factor que disminueix les probabilitats de casar-se de forma complementària.

La distribució de l'edat de la dona al matrimoni seguia una distribució força normal (en forma de campana de Gaus), al voltant de l'edat mitjana al matrimoni (gràfic 4). Certament, s'ha donat un endarreriment en el calendari de nupcialitat, tal i com s'aprecia al comparar aquesta distribució al 1985 amb la de 1999; de fet, l'edat mitjana al matrimoni per a les dones va passar de 24,8 anys el 1985 a 28,3 anys el 1999. Tanmateix, el rang d'edats nupcials essencials sempre han estat dels 15 als 45 anys, ja que quasi cap dona es va casar a Catalunya amb menys de 15 anys al 1985 (el moment en què més joves es casaren) ni amb més de 45 anys al 1999 (quan més tardà fou el fenomen). En definitiva, per a tot el període 1985-99, l'edat mitjana a la nupcialitat es trobava situada dins el rang on les RC eren mínimes, motiu pel qual el retràs del calendari de la nupcialitat no afectava substancialment a les relacions de complementarietat.

Gràfic 4.- Proporció de matrimonis segons edat de l'esposa

Font: elaboració a partir de les dades del Moviment Natural de la Població (registre de matrimonis)

En definitiva, es disposa en aquest moment d'un model que combina quatre variables (taula 3, 4rt pas), a saber, (1) la professió del marit, (2) l'any d'observació, (3) l'estat civil anterior dels cònjuges i (4) la edat de l'esposa al casar-se (en la taula 3 només es mostra a partir d'aquesta darrera variable). Cap de les interaccions entre variables resulten ser estadísticament significatives, motiu pel qual és factible analitzar els efectes nets de cadascuna d'aquestes variables⁵.

Recapitulant, es pot afirmar que les més elevades relacions de complementarietat és donaven, tal com s'havia observat en un inici però ara controlant per les altres variables, entre els militars (RRC = 4,5) i, en menor mesura, entre el sector primari (RRC = 3,5); el sector serveis i l'industrial mostraren una RRC de 2, i els directius, administratius i comerciants es casaren amb rols complementaris 1,5 vegades més que els professionals i tècnics. Per a l'any d'observació es mantingué un paràmetre β de -11%, és a dir, per cada any que passava, la RC s'erosionava un 11%, independentment de quina fos la professió del marit, l'estat civil dels cònjuges o l'edat de la núvia. Finalment, les relacions menys complementaris es donaren si ambdós cònjuges eren solters, si l'home era vidu o el matrimoni era entre un divorciat i una soltera la RC era el doble de l'anterior, si la dona era divorciada la RC era 2,5 vegades la primera situació i, la situació més complementaria es

⁵ De fet, la interacció entre l'estat civil del marit i l'estat civil de la muller sí que era estadísticament significatiu, motiu pel qual es va optar per construir una variable que combinés ambdós factors.

donava si l'esposa era vídua (amb una $RRC = 3$). I un cop fet la recapitulació, podem continuar amb la construcció del model.

La **província de residència** del matrimoni és la següent variable que cal tenir en compte. En general, els matrimonis de rols complementaris s'han donat amb més força a les províncies de Lleida i Tarragona que a les de Barcelona i Girona.

Tanmateix, aquesta variable interactua amb un altra, a saber, el **tipus de municipi de residència** del matrimoni. Una de les categories d'aquesta variable en la base de dades primàries del MNP es si el municipi constitueix la capital provincial, però si exceptuem aquesta categoria, queden algunes de les altres buides: així, la província de Tarragona no té municipis de més de 100.000 habitants fora de la ciutat de Tarragona, la de Girona no en té de més de 50.000 fora de Girona ciutat i la de Lleida no en té de més de 20.000 si exceptuem la ciutat de Lleida. Com es preceptiu, totes les possibles combinacions entre les variables cal que estiguin representades en la mostra analitzada, motiu pel qual s'ha d'agrupar el municipi de residència en tres categories: municipis menor de 10.000 habitants, majors de 10.000 habitants o capitals provincial.

Així, com la província de residència del nou matrimoni i la grandària del municipi són dues variables que interactuen entre si, per evitar complicacions innecessàries, s'ha procedit a crear una nova variable combinant província i municipi (vegeu taula 4).

Taula 4.- Ratio de les relacions de complementarietat segons província i grandària del municipi de residència (amb referència als municipis menors de 100.000 habitants de la província de Barcelona) i percentatge dels matrimonis segons lloc de residència (100% total de matrimonis)

Província	Grandària municipi residència					
	Menor 100.000		Major 100.000		Capital provincial	
	RRC	Estructura (%)	RRC	Estructura (%)	RRC	Estructura (%)
Barcelona	1,00	9,20	1,08	42,57	0,95	25,45
Girona	1,17	3,40	1,08	3,38	1,06	1,31
Lleida	1,81	2,77	1,34	0,62	1,33	2,09
Tarragona	1,85	3,15	1,37	4,02	1,43	2,04

Font: MNP i taula 3

D'aquest model es desprèn que, independentment de la professió del marit, de l'any de la boda, de l'estat civil anterior del cònjuge femení i de la seva edat (variables que, per altra banda, no canvien el seu efecte net sobre les RC, un cop controlades per la influència del lloc de residència), la probabilitat de formar un matrimoni complementari segons tipus de

municipi depèn de la província considerada (taula 3, 5è pas): en general, a la província de Barcelona, poc influïa la grandària del municipi, ja que la RC era similar i la més reduïda de totes les estimades, nivell que tampoc era significativament diferent a la província de Girona, a no ser que es tractés d'un municipi petit, menor de 10.000 habitants (lloc de residència per al què la RRC era un 20% superior als anteriors); per altra part, viure a Lleida en un municipi no menor a 10.000 habitants, suposava una RRC un 30% superior i a Tarragona amb la mateixa grandària un 40% més gran; finalment, els llocs de residència amb major probabilitat de formar un matrimoni complementari foren els municipis menors de 10.000 habitants situats a les províncies de Lleida i Tarragona (amb una RRC d'1,8).

La millora d'un 0,4% en el valor de menys dues vegades el logaritme de la versemblança ens informa que aquesta variable no tenia ni de lluny la força explicativa de les variables independents presentades anteriorment, és a dir, el lloc de residència no explicava tant la variabilitat en la probabilitat de matrimoni complementari com la professió del marit, any del matrimoni, estat civil anterior dels cònjuges o edat de la muller: a partir d'ara, tots els passos tindran aquesta relativament reduïda intensitat en la comprensió diferencial del fenomen, cosa que fa que aquests passos no siguin tant engrescadors com els realitzats fins ara.

A més, cal tenir en compte que es donava una forta concentració en la pauta residencial al constituir un matrimoni (seguint la pauta de residència de la població en general). Un 43% dels matrimonis es quedaven o anaven a viure a municipis grans de la província de Barcelona, un 25% a Barcelona ciutat i un 9% a municipis petits dins aquesta província (taula 4). En total, tres de cada quatre matrimonis residien a la província de Barcelona, que era l'àrea de menor probabilitat de formar un matrimoni en forma complementària. El altre pol, el de màxima complementarietat, era el dels municipis petits fora de les províncies de Tarragona i Lleida: en total, un 6% dels matrimonis s'establiren en municipis d'aquestes províncies. Els percentatges dels matrimonis segons lloc de residència tampoc van variar entre un any i altre, és a dir, aquestes conclusions són vàlides per a tot el període considerat.

El següent factor que cal considerar com a explicatiu de les relacions de complementarietat en els matrimonis que fixen el seu lloc de residència a Catalunya era si la **forma de celebració** era pel ritus catòlic, d'altra religió o exclusivament civil. Hom esperaria que els matrimonis religiosos fossin els més complementaris, però els resultats apunten en la direcció completament oposada: la RC era similar per al matrimoni era religiós pel ritus

catòlic o pel ritus d'altres religions (no es donaren diferències estadísticament significatives entre una i les altres), tanmateix, era un 54% superior al anterior si es tractava d'un matrimoni exclusivament civil. (taula 3, 6è pas).

El percentatge de matrimonis civils han anat incrementant-se al llarg del temps, passant d'un 22% el 1985 a un 32% el 1997, amb una proporció similar durant els dos darrers anys analitzats, 1998 i 1999. Com la diferència en la relació de complementarietat entre el matrimoni religiós i el civil s'ha mantingut pràcticament immutable de 1985 a 1999, l'increment del matrimoni civil ha suposat una major presència del matrimoni amb rols complementaris a Catalunya, però l'efecte d'aquesta tendència, un cop observada la pràctica desaparició del matrimoni complementari a Catalunya ha estat molt limitada.

Resten cinc variables per considerar la seva idoneïtat per formar part del model sobre les relacions de complementarietat en el matrimoni a Catalunya des de 1985 fins a 1999, a saber, (1) la diferència d'edat entre els cònjuges, (2) la nacionalitat del marit, (3) la de la muller, (4) la mobilitat residencial dels nuvis un cop s'han casat i (5) l'ordre de matrimoni per a cadascun dels cònjuges.

De la mateixa forma que s'ha establert la correlació entre l'edat del marit i l'edat de l'esposa (trobant-nos en el dilema d'elegir una o altre variable), es podria intuir també que la **diferència d'edat entre els cònjuges** estava fortament correlacionada amb l'edat al matrimoni de la muller (l'altra variable inclosa en el model), tanmateix la *r* de Pearson calculada per ambdues variables és de 0,2, és a dir, molt baixa, fet que possibilita la seva inclusió en el model (7è pas, taula 5). Així, el gràfic 5 mostra la pauta de les RC segons la diferència d'edat entre els cònjuges: clarament, com major és la distància entre l'edat d'un i de l'altra, major és la probabilitat que la relació fos complementària.

El matrimoni menys complementari fou aquell en què l'esposa era de la mateixa edat que el marit, o fins a cinc anys més jove, precisament els matrimonis més comuns a Catalunya. És a dir, la diferència d'edats entre els cònjuges no era una variable que ens ajudi gaire a dirimir quin serà el futur proper dels matrimonis complementaris a Catalunya (potser per això, la mesura de l'avanç de menys dues vegades el logaritme de la versemblança fou de només un 0,2%).

Taula 5.- Model de complementarietat en el matrimoni en dos passos controlant per professió del marit, any d'observació, estat civil anterior dels esposos, edat matrimoni de l'esposa, lloc de residència del matrimoni i forma de celebració del matrimoni; efecte de 3 covariants: diferència d'edat entre els cònjuges, nacionalitat de l'esposa i nacionalitat de l'espòs

	7è pas			8è pas		
	β	Sig.	RRC	β	Sig.	RRC
PROFESSIÓ DEL MARIT						
Professionals i tècnics	0,00	ref.	1,00	0,00	ref.	1,00
Directius	0,50	0,000	1,64	0,50	0,000	1,64
Administratius	0,25	0,000	1,29	0,25	0,000	1,29
Comerciants i venedors	0,34	0,000	1,41	0,34	0,000	1,40
Serveis	0,81	0,000	2,24	0,79	0,000	2,20
Sector primari	1,07	0,000	2,93	1,07	0,000	2,91
Treballadors producció	0,74	0,000	2,10	0,74	0,000	2,09
Militars	1,42	0,000	4,14	1,42	0,000	4,14
Inactius	1,09	0,000	2,99	1,09	0,000	2,96
No classificats	-0,38	0,000	0,68	-0,40	0,000	0,67
ANY D'OBSERVACIÓ	-0,11	0,000	0,89	-0,12	0,000	0,89
ESTAT CIVIL DEL CÓNJUGES						
Solter & Soltera	0,00	ref.	1,00	0,00	ref.	1,00
Solter & Vídua	1,01	0,000	2,73	1,00	0,000	2,73
Solter & Divorciada	0,60	0,000	1,82	0,62	0,000	1,85
Vidu & Soltera	0,32	0,000	1,38	0,31	0,000	1,37
Vidu & Vídua	0,63	0,000	1,87	0,63	0,000	1,88
Vidu & Divorciada	0,60	0,000	1,81	0,64	0,000	1,90
Divorciat & Soltera	0,22	0,000	1,25	0,23	0,000	1,26
Divorciat & Vídua	0,68	0,000	1,98	0,70	0,000	2,01
Divorciat & Divorciada	0,54	0,000	1,72	0,58	0,000	1,79
EDAT DE L'ESPOSA						
Edat simple	1,30	0,000	3,68	1,29	0,000	3,64
Edat al quadrat	-0,01	0,000	0,99	-0,01	0,000	0,99
Logaritme de l'edat	-26,04	0,000	0,00	-25,92	0,000	0,00
LLOC DE RESIDÈNCIA						
Barcelona, <10.000 hab.	0,00	ref.	1,00	0,00	ref.	1,00
Barcelona, >10.000 hab.	0,07	0,000	1,07	0,07	0,000	1,07
Barcelona, municipi	-0,09	0,000	0,91	-0,11	0,000	0,90
Girona, <10.000 hab.	0,16	0,000	1,17	0,15	0,000	1,16
Girona, >10.000 hab.	0,07	0,006	1,07	0,06	0,021	1,06
Girona, municipi	0,06	0,132	1,06	0,05	0,155	1,06
Lleida, <10.000 hab.	0,61	0,000	1,84	0,61	0,000	1,83
Lleida, >10.000 hab.	0,29	0,000	1,34	0,29	0,000	1,33
Lleida, municipi	0,29	0,000	1,33	0,28	0,000	1,32
Tarragona, <10.000 hab.	0,62	0,000	1,86	0,62	0,000	1,86
Tarragona, >10.000 hab.	0,31	0,000	1,37	0,31	0,000	1,36
Tarragona, municipi	0,35	0,000	1,42	0,35	0,000	1,42

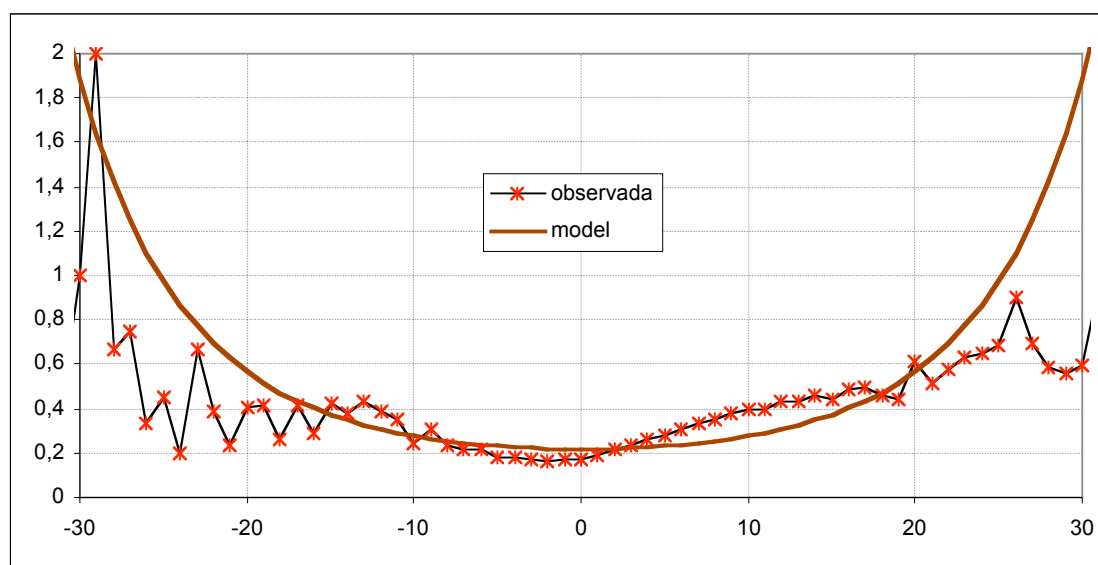
Taula 5. continuació

	β	Sig.	RRC	β	Sig.	RRC
Ritus catòlic	0,00	ref.	1,00	0,00	ref.	1,00
Altres religions	0,06	0,228	1,06	0,04	0,390	1,04
Exclusivament civil	0,42	0,000	1,52	0,38	0,000	1,47
DIFERÈNCIA EDAT CÒNJUGES AL QUADRAT	0,00	0,000	1,00	0,00	0,000	1,00
NACIONALITAT DE L'ESPOSA						
Espanya				0,00	ref.	1,00
Europa Est i ex-URSS				0,52	0,000	1,69
Europa Oest				0,52	0,000	1,69
Nord-americà				0,36	0,073	1,43
Centre o sud-americà				1,07	0,000	2,91
Àsia-oceania				0,73	0,000	2,07
Àfrica				1,24	0,000	3,47
NACIONALITAT DE L'ESPÓS						
Espanya				0,00	ref.	1,00
Europa Est i ex-URSS				-0,40	0,052	0,67
Europa Oest				-0,20	0,000	0,82
Nord-americà				0,02	0,931	1,02
Centre o sud-americà				-0,04	0,440	0,96
Àsia-oceania				0,00	0,995	1,00
Àfrica				0,12	0,022	1,13
Constant	280,08	0,000		285,76	0,000	
-2 log de la versemblança		404.753			403.586	
		787			1.167	
		0,19			0,29	

Font: elaboració a partir de les dades del Moviment Natural de la Població (registre de matrimonis)

La **nacionalitat dels cònjuges** també influí sobre el fet que el matrimoni fos formalment complementari, podent-se distingir clarament l'efecte net de la nacionalitat del marit i de la muller (taula 5, 8è pas). Per al període de temps considerat, la immensa majoria dels matrimonis foren entre cònjuges de nacionalitat espanyola, tot i que el percentatge disminuï des de la pràctica totalitat registrats al 1985 fins a un 94% al 1999, darrer any analitzat. De manera complementària, en quasi tots els matrimonis hi havia si més no un cònjuge de nacionalitat espanyola (al 1999, la proporció en què només un era espanyol fou del 6%) i eren pràcticament inexistents aquells en què cap dels dos era espanyol (0,6% al 1999). Tanmateix, sembla que aquests percentatges han augmentat en els darrers anys, motiu pel qual s'investigarà un xic més aquesta variable, malgrat la seva migrada força explicativa (el $-2 \log$ linear baixà en un 0,3%)

Gràfic 5.- Relació de complementarietat segons diferència d'edat entre els conjugues

Font: Elaboració a partir de les dades del Moviment Natural de la Població (registre de matrimonis)

Que el matrimoni fos més o menys complementari depenia de si l'espanyol era l'espòs o l'esposa. Si ho era ella, la probabilitat que fos complementari era mínima (amb referència a altres nacionalitats), si ho era ell la probabilitat de complementarietat en els rols del matrimoni era mitjana. Així, els paràmetres estimats per a les RRC segons la nacionalitat de la muller, sent la nacionalitat espanyola la categoria de referència, foren d'1,4 si l'esposa era nord-americana, d'1,7 si era europea, de 2 si era d'Àsia o Oceania, de 3 si era de Centre o Sud-amèrica i de 3,5 si era d'Àfrica. En contrast, considerant la nacionalitat espanyola de l'home com a referència, només aquells que eren europeus o de l'antiga Unió Soviètica mostraven una probabilitat de formar un matrimoni complementari significativament menor, i només en el cas dels africans era significativament major.

Finalment, es consideraran les pautes de **mobilitat residencial** del matrimoni respecte a on residien com a nuvis. Aquestes no ha canviat gaire al llarg del temps a Catalunya: en un 60% dels matrimonis el cònjuges residien ja en el municipi on havien començat la seva convivència matrimonial, en un 15% la dona s'havia mudat, en un 12% ho havia fet l'home i en un altre 12% al casar-se havien canviat de municipi de residència tots dos cònjuges. De totes formes, aquesta variable va tenir un efecte diferencial sobre les relacions de complementarietat en el matrimoni només durant els primers anys analitzats (durant el segon quinquenni de la dècada dels vuitanta), però no per als últims anys

observats, fet que fa que perdi tota la seva força predictiva sobre el futur dels fenomen, motiu pel qual no serà afegida al model que s'ha construït.

Tampoc serà considerat l'ordre de matrimoni del cònjuges, última variable que entra en l'anàlisi, ja que està íntimament relacionada amb l'estat civil anterior dels cònjuges, i no podem considerar dues variables que mesuren el mateix.

Així, doncs, en el vuitè pas de la taula 5 s'ha acabat la construcció del model explicatiu dels matrimonis en què l'home és actiu laboralment i la dona inactiva, i es pot passar a les conclusions generals.

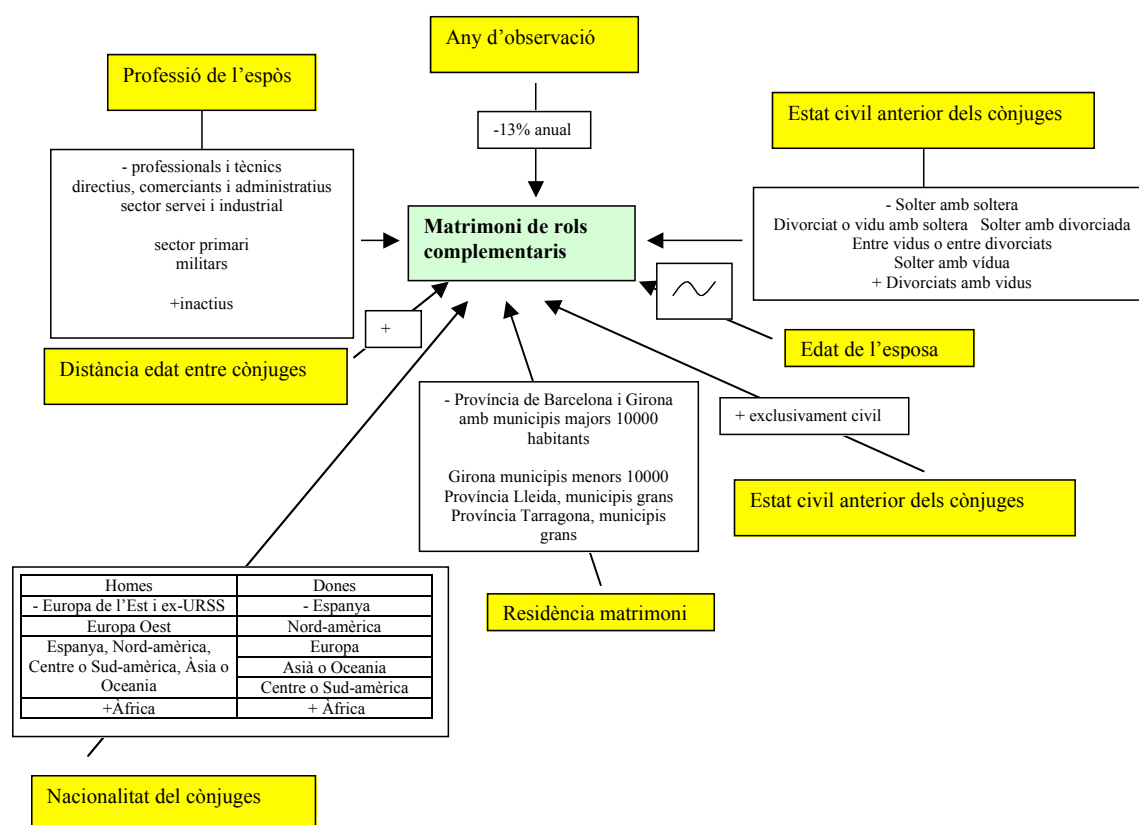
3.- Conclusions

El diagrama del gràfic 6 escenifica quines variables són importants i com ho són en la probabilitat de formar un matrimoni complementari. No és el pas del temps, com al principi s'intuïa, la variable fonamental per a predir si un matrimoni es crearà o no com a formalment complementari, sinó la professió del marit. Tanmateix, l'any observació apareix com la segona variable en importància explicativa i, tal i com es senyalava en la hipòtesi inicial, mostra una tendència cap a la progressiva erosió del model complementari amb el pas del temps. Amb tot, aquesta tendència ha estat completament independent de l'evolució dels índexs conjunturals de nupcialitat, cosa que ens fa pensar que són unes altres variables les que expliquen la intensitat de la nupcialitat, i no la força o la debilitat del model complementari en la formació matrimonial. A més, la pràctica desaparició dels matrimonis complementaris que es dona en l'actualitat no es fonamenta tampoc en cap canvi en l'estructura professional dels nous marits, ja que aquesta no ha sofert cap canvi significatiu durant aquests anys.

Altres variables han presentat la seva importància al llarg de la investigació, i fins i tot algunes d'elles han mostrat un sentit no del tot esperat en un principi. Per exemple, s'ha demostrat que si es tracta d'un matrimoni d'ordre superior al primer, augmenta molt la probabilitat de ser un matrimoni de tipus complementari, tot i que es tingui en compte l'edat de la núvia. En altres paraules, no es tracta que els matrimonis entre solters es donen més entre els més joves i que els matrimonis joves siguin poc complementaris, sinó que el fet de casar-se com a divorciat amb un vidu augmenta la probabilitat de fer-ho complementàriament. De fet, el cert és que els matrimonis entre gent molt jove tenen una molt alta probabilitat de ser complementaris, probabilitat que disminueix acceleradament a

mesura la núvia és més gran, fins arribar a un mínim quan l'esposa té entre 26 i 32 anys, punt vital en què torna a augmentar la probabilitat de manera pausada. Precisament, entre aquest rang d'edats de mínima complementarietat està situada la edat mitjana a la nupcialitat actualment a Catalunya, és a dir, l'evolució de l'edat al matrimoni també empenya vers a una menor complementarietat en els nous matrimonis.

Gràfic 6.- Model explicatiu del matrimoni amb rols complementaris

També la residència on els nous esposos s'estableixen en la seva nova condició de casats té un paper important per conèixer la probabilitat que un matrimoni sigui complementari a Catalunya. Així, els llocs amb menys matrimonis complementaris foren la província de Barcelona i els municipis grans de la de Girona, i on major era la probabilitat fou entre els matrimonis que passaven a residir en els municipis petits de Lleida i Tarragona. En definitiva, que un 80% visquessin en les primeres zones i només un 6% en municipis petits de Lleida i Tarragona empenya també cap a un matrimoni menys complementari.

Sorprenentment, si un matrimoni era exclusivament civil tenia una probabilitat més alta de ser complementari respecte a si el matrimoni era religiós. En definitiva, queda desmentit que el matrimoni religiós a Catalunya estigui vinculat a un *tradicional* matrimoni de rols complementaris, sinó que succeeix tot el contrari. A més, en observar-se que els matrimonis exclusivament civils han augmentat de manera progressiva en els darrers anys, però comprovar-se que això no ha estat paral·lel a un increment en els matrimonis complementaris a Catalunya, es pot concloure que aquest factor no ha aconseguit tenir pràcticament cap influència en l'evolució de la proporció de matrimonis complementaris al llarg dels temps.

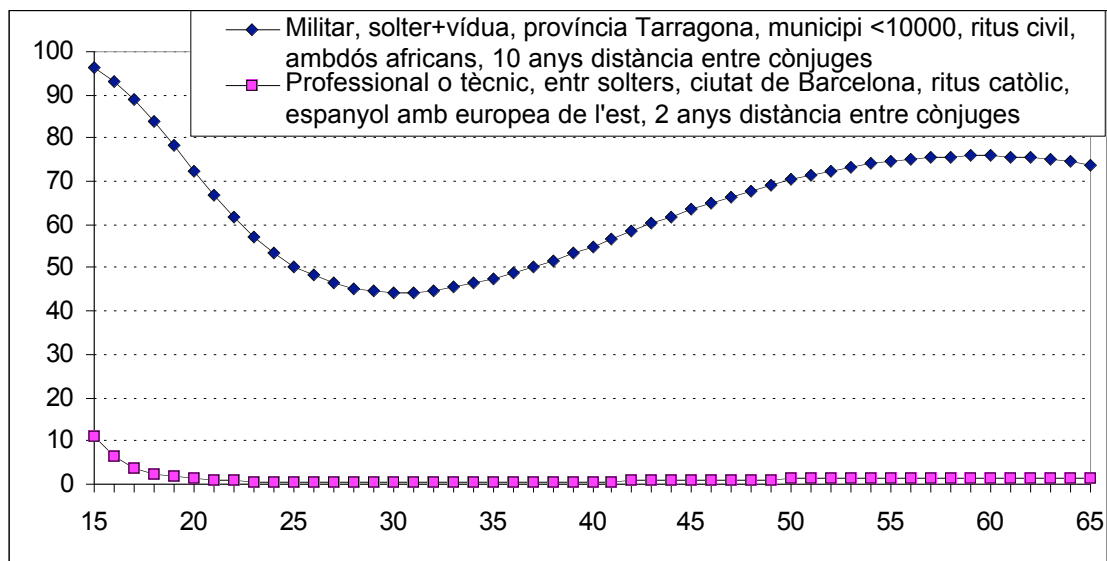
I d'aquesta manera van sorgint, una a una, totes les variables importants en el nostre model explicatiu dels matrimonis de rols complementaris. Així, a continuació, ha estat contrastat que com major era la distància entre l'edat al matrimoni dels cònjuges, major la probabilitat de casar-se de forma complementaria. Tanmateix, aquesta variable influeix molt lleugerament, ja que la mínima complementarietat es dona entre matrimonis on l'esposa té una edat similar al marit o és fins a cinc anys més jove.

Finalment, respecte a la nacionalitat dels esposos, si la dona era espanyola la probabilitat que el matrimoni fos complementari era la més petita, tot i que si era l'home l'espanyol la seva probabilitat era mitjana. En l'altre pol, el matrimoni entre cònjuges de nacionalitat d'algun estat africà eren els de major probabilitat de formar un matrimoni de rols complementaris.

Com a conclusió final queda confirmat que el matrimoni on el home és actiu laboralment i la dona inactiva ha pràcticament desaparegut a la Catalunya contemporània. De totes formes -per a qui pugui interessar- formar un matrimoni d'aquestes característiques és molt més probable si el marit es dedica al sector primari o és militar, un dels dos cònjuges està divorciat i l'altre vidu, l'esposa és força jove i molt alta la diferència d'edat entre els contraents, el matrimoni és celebra només civilment, es va a viure a municipis petits de Lleida i Tarragona i un dels dos esposos és africà.

En contrast, és pràcticament impossible que el matrimoni sigui complementari si l'espòs és tècnic o professional, els dos cònjuges són solters, l'esposa té més de 20 anys i té una edat similar a la del seu marit, el matrimoni és celebra segons el ritus religiós, el nou matrimoni va a residir a la ciutat de Barcelona o a municipis grans de la província de Girona i mentre la dona és espanyola, l'home és d'Europa de l'est (gràfic 7).

Gràfic 7.- Pauta per edat en la relació de complementarietat al 2010 segons certes característiques del cònjuges

Font:Elaboració a partir de la taula 7

Referències bibliogràfiques

BECKER, G. (1981), *Tratado sobre la familia*, Madrid, Alianza Editorial

CABRÉ, A. (1995), “Notes sobre la transició familiar”, Recull de ponències, Jornades sobre Família i canvi social, Associació per a les Nacions Unides a Espanya.

DURKHEIM, E. (1991), reedició de l’obra de 1893), *De la division du travail social*, Paris, P.U.F.

JOVELL, A.J. (1995), *Análisis de regresión logística*, Madrid, CIS, colección cuadernos metodológicos.

McDONALD, P. (1997), “Gender equity, social institutions and the future of fertility”, Women and Families Conference, Paris, UNESCO-CICRED.

MIRET, P. (2002), “La nupcialitat a Catalunya durant el període 1975-2000”, Informe elaborat per l’Institut d’Estadística de Catalunya, en línia [consultat al març 2004]

<http://www.ced.uab.es/PERSONAL/documents/pmiret/Nupcialitat%20a%20Catalunya.pdf>

PARSONS, T. (1949), “The social structure of the family”, a Anshen, R. *The Family: Its functions and Destiny*, New York, Harper Brothers.